

ԾԱՂԻԿ ԿԵ ՀՐԱՄԱՐԱԿՈՒԼԻ ՇԱՐՈՒԹ ՕՐԵՐԸ — Հա-
տը 40 փարա :
Բաժանորդագիրն ԿԱՆԻՍԻԿ — Պոլսոյ համար տարե-
կան 45 դրշ : վեցամսեայ 23 դրշ : եռամսեայ 12 դրշ :
Գաւառաց համար տարեկան 30 դրշ : վեցամսեայ 26
դրշ : եռամսեայ 14 դրշ :
Ռուսիոյ համար տարեկան հինգ ռուբլի : Ուրիշ եր-
կիրներու համար 12 ֆրանք :
Գաւառներէն դրողմաթուղթ կ'ընդունուի :
Միայն երեք թիւ ապառիկ կը զրկուի : այնուհետեւ
բաժանորդագիրն չը վճարողը կը դադրի թերթ ընդու-
նելէ :
Ծանուցման տողը 2 դրշ :

40 փարա

Ազգային, Քաղաքական եւ Գրական

40 փարա

ԾԱՂԻԿ

Լ Ր Ա Պ Ի Ր

ԾԱՂԻԿ Ի ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԱՄԷՆ ԳՈՐԻՒ ՀԱՄԱՐ ԳԻՄԷԼ
ԱՆ ՏՅՈՐԷՆ-ՀՐԱՄԱՐՈՒԼԻՅ՝ ՏՈՎԱՆ Գ. ՓԱԼԱԿԱՇԻԱՆ
Պօլիս, Լսկի-Չապթիէ, Պրետրեան Տպարան
درعليه ده اسكي ضبطيه زقاغده بربريان مطبعه سنده
« زايك » غزته سي مديري بالا قاشيان حوونان
HOVNAN PALACACHIAN
Directeur du journal arménien « Dzaghik »,
Rue Esski-Zabtié, Imprimerie N. Bérbérian
CONSTANTINOPLE

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ — Ա. ՏԱՐԻ. ԹԻԻ 28

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

25 ԿԱՐՏ 1891

Ա. Զ. Գ. «ԾԱՂԻԿ» Ի

«Ծաղիկ»-ի ներկայ թիւը թէեւ չարաթ
առաւօտ կազմէ պատրաստ, և մէկ կողմն
ալ տպուած էր, բայց անակնկալ պատ-
ճառաւ մը տպագրութիւնը դադարեցնել
հարկ լինելով, այսօր միայն կարելի ե-
ղաւ ամբողջացնել և հրատարակ հանել,
ուստի մեր յարգոյ բաժանորդաց ներո-
ղամտութիւնը կը խնդրեմք այս ակամայ
յապաղման համար :

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Գաւառաւորնակ ազգային վարչութեանց
նկատմամբ կարծէ տեղեկութիւններ հա-
ղորդել ծաղիկի ընթերցողաց : Գաւառը
ուր մեր ազգայինը կը բնակին, արժանի
են հոգաւորութեան և խնամոց, մանաւանդ
այսօր ժամանակի մը մէջ, երբ շնոր-
հիւսիսէն ժամանակի մը մէջ, երբ շնոր-
հիւսիսէն ժամանակի մը մէջ, երբ շնոր-
հիւսիսէն ժամանակի մը մէջ, երբ շնոր-

Գաւառաց մէջ գրեթէ ամենէն աւե-
լի խնամոց արժանի է վան, որ երկար
ժամանակներէ ի վեր զանազան կուսակ-
ցութեանց բաժնուած կը տալանակի :
Արդարեւ վանայ Հայք հակառակ իրենց
հոծ բազմութեան՝ մինչեւ ցայսօր կանո-
նաւոր ազգային վարչութեան մը տէր չեն
եղած : Հոգեւոյս Իգնատիոս սրբազանէն
յետոյ չունեցաւ վան առաջնորդ մը, որ
արժանապէս վարելով տեղեկան վարչու-
թիւնն այսինքն Գաւառական երեսփո-
խոնութիւնն ու կրօն և Գաղ. ժողովնե-
րն, գոհացնէր թէ՛ Կեդր. վարչութիւնը
և թէ՛ տեղացի ժողովուրդը : Հետզհետէ
իրարու յաջորդեցին Պատրիարքական փո-
խանորդներ և կամ առաջնորդական տե-
ղապահներ, որոց անունները թուել ա-
ւելորդ է : Վանայ գաւառն ունի իւր կա-
րեւորութիւնն, քանի որ բազմաթիւ վա-
նորայք կան, որոց օրինաւոր մատակա-
րարութիւնն ո՞րքան արդիւնաբեր կրնայ
լինել ազգին և Հայաստանիսցեւ կեդրե-
ւոյն : Այդ վանորայք, որոց մէջ նշանա-
ւոր են Աղթամար և Վարադ, է՞ր այսօր
ազգին չժանոթանան իրենց օգտակար
ժառանգութեամբն, որոց համար հիմնադ-
րուած և չեն պահուած են մեր նախնիք-
ներէն :

Ինչպէս գիտենք, թէեւ ի լրոյ, այդ
վանքերէն շատերն այսօր միաբանական

ուխտ անգամ չունին, և նոցա ելեմտից
տեսչութիւնը կը վարեն անպատասխա-
նատու կամ վարդապետ մը և կամ քա-
հանայ մը, և որ ցաւալին է, մինչեւ ան-
գամ սոսկ աշխարհական մը : Այդ Կեդ-
րոնական վարչութեան պարտքն է այդ
վանօրէից վիճակին տեղեկ լինել եւ
կարգադրութիւններ ընել, այլ սակայն
Սահմանադրութեան հաստատութեանէն
ի վեր, այսինքն երեսուն տարիներէ ի
վեր բնաւ ազգու և գործադրելի տնո-
րինութիւն մը տեսնուած չէ, մինչդեռ
Սահմանադրութեան շնորհիւ զանազան
ժամանակներու մէջ կազմուած են վա-
նօրէից խորհուրդներ, և լուծած են ինչ
ինչ կարգադրութիւններ, այլ սակայն
ապարդիւն կարգադրութիւններ, քանի
որ ցայսօր իսկ վանօրէից վիճակն աւելի
քան երբեք վատթարացած է :

Է՞ր ուրեմն վան զուրկ մնայ առաջ-
նորդէ : Այդպիսի հայաբնակ գաւառ մը
ուր շատ մը դպրոցներ կան և այլ բարե-
պաշտական հաստատութիւններ ի՞նչու
անխնամ մնան, ինչու չ'ունենան ժիւր
և արթուն հովիւ մը, որ հոգեւորապէս մի-
թախէ ժողովուրդը կենաց բանը քա-
րողելով զգուշացնէ մերայիններն այլևայլ
մարտական շաւիղներէ, փրկելով նոցա
հոգիները, նախագահելով ժողովոց՝ զայ-
նրս վարէ այսպիսի եղանակաւ : Երբ տի-
րէ սէր և միաբանութիւն, և համբաշխ
կարգապահութիւն, տեղական կառա-
վարութեան հետ բարեւոք յարաբերու-
թիւններ մշակելով սիրելի միշտ ընծայէ
ազգն Օսմանեան տէրութեան, որոյ բա-
րերար հովանոյն տակ պահպանած է
ցարդ իւր գոյութիւնն :

Վարչական տնօրինութիւն մը բերկ-
րաւիթ է աստանօր յիշել, այն է վանայ
ազգային ժողովները կամ ի նորոյ ընտ-
րելով կազմակերպել, և կամ եթէ արդի
ժողովներն օրինաւոր են և միայն պա-
կանալ ժողովականներ կան, հաստա-
տել ժողովները և պակասեալ ժողովա-
կանաց տեղ նորեր ընտրել տալով՝ ձեռ-
նարկել առաջնորդական ընտրութեան :
Այս պաշտօն յանձնուած է Ղալաթիոյ
քարոզիչ Ալփադեան Տ. Յովսէփ վարդա-
պետի, որ ինչպէս կը յիշեն ընթերցողը,
հերոս նմանօրինակ պաշտօն մը վարեց ի
Զմիւռնիա :

Չորեքշաբթի օր Բովսէփ վարդապետ
Ազգ. Կեդր. վարչութեան Գաղ. ժողո-
վոյ ներկայանալով իւր վերջնական կամ-
քըն յայտնեց ի մասին ստանձման սոյն
պաշտօնի, պայմանաւ որ իւր ուղեւո-
թեան ծախքն իրր հարիւր յիսուն ոսկ-
ւոյ գումար, կանխաւ վճարուի : Գաղ.
ժողովն անմիջապէս հեռագրելով ի վան,
հրամայեց որ ընդօրոյթ գէթ հարիւր
ոսկւոյ վճարելի փոխանակադիր մը զըր-
կուի ի հայթայթման ծախսոց նորընտիր
Պատրիարքական փոխանորդին վանայ :

Վանէն յետոյ նշանաւոր է և Կարին,
որ նմանապէս առաջնորդական ընտրու-
թեան պէտքն ունի այժմ : Արդի երու-
սաղեմի Պատրիարք Ամեն Տ. Յարութիւն
Սրբազանի առաջնորդական երկար պաշ-
տօնավարութենէ յետոյ՝ Կարին իրարու
ետեւ յաջորդող առաջնորդներ ունեցաւ
որոց վրայ խօսիլ և նոցա պաշտօնավա-
րութեանց և հրաժարմանց նկատմամբ
գրել չ'արժէր : Այժմ Կարնոյ ազգային
վարչութիւնն գիմած է ի Պատրիարքա-
րան և ինդրած, որպէս զի առաջնոր-
դական ընտրութեան ձեռնարկէ յանձին
Տ. Ղևոնդ եպիսկոպոսի, որ առաջնորդ
է Խարբերդի միանգամայն, և Պատրի-
արքական փոխանորդի պաշտօնով այժմ
անդ ի Կարին կը գտնուի :

Պատրիարքարանն Կարնեցնոց այս
բաղձանաց առջեւ շուարած կայ, և կը
սպասէ անշուշտ Ղևոնդ եպիսկոպոսի
կարծիքը կամ վերջնական հաւանութիւնը
լսել, որպէս զի ըստ այնմ առաջնորդա-
կան ընտրութեան հրահանգ ու հրաման
յղէ ի Կարին :

Փոքրիկ գաւառ մը ևս այս օրերս ու-
նի առաջնորդական միջոց էպ մը, և քա-
նի որ խոշոր գաւառաց վրոյ կը գրեմք,
մանր գաւառներն ևս պէտք չեն մնալ
անտես :

Բաբերդ ունի իւր առաջնորդն որ է
Ամբրոսիոս վարդապետ Ռուբինեան, ժա-
մանակէ մը ի վեր այդ փոքրաթիւ ժողո-
վրդէն ևս կը հասնին հանրագրեր, որոց
ոմանք նպաստաւոր են առաջնորդին և ո-
մանք աննպաստ : Պատրիարքարանն ճա-
րահատած Բաբերդցոց թախանձագին
ստիպումներէն, հրաման զրկեց Երզնկա-
յի Առաջնորդական տեղապահ Բարթողի-
մէոս վարդապետի, որ երթայ ի Բաբերդ
թեմական խնդիրները կարգադրէ եթէ
կարելի է, իսկ եթէ ոչ պաշտօնական քըն-
նութիւն բանալով, հարկ եղած տեղե-
կագիրն ի Պատրիարքարան փութացնէ ի
տնօրինութիւն :

Իզմիր գոնէ այժմ բարեբաղդ է, վա-
սըն զի հուսկ ուրեմն իւր նորընտիր ա-
ռաջնորդն հաճեցաւ մեկնիլ աստի : Գրու-
թիւնը որք հետզհետէ կը հասնին, կը
ժանուցանեն թէ փառաւոր ընդունելու-
թիւններ եղած են Արսլանեան Ներսէս
վարդապետի, և պաշտօնական ազգային
մարմինը և կառավարական պաշտօնայք
չեն զլացած յարգանք և պատիւներ չը-
ռայել նորին գերապատուութեան : Եթէ
Իզմիրի ազգայինը միաբան սրտով բոլո-
րին իրենց նորընտիր առաջնորդին շուրջ,
սիրելի է հաւատալ թէ Իզմիր յաջո ազ-
գին պիտի ունենայ այն նշանակութիւն
որպէս ունէր երբեմն յառաջնորդութեան
Ամեն Տ. Մեղրիսեղեկ Սրբազանի :

ԹՂԹԱԿՅՈՒԹԻՒՆՔ

ԿԻՒԻԻԻՆ, 27 Փետ. 1891. — Սերաստիոյ կուսակալութեան տակ և գաւառագլխէն Չէ ժամ հեռաւորութեամբ Գ. Կարգի գայմագամը քաղաք մի է Կիւրիւն, շինուած մի նեղ ու երկար ձորի մէջ ծառաստաններով ու բուսականներով զարդարեալ, հոս նշանաւոր է շալագործութիւնը որ կ'արտադրէ պարսկական շալերու նման շալեր: Եւրոպական Ֆասօն և ֆանէլանման կերպաններ, սենեկի ընտիր փողոցներ, վերմակի երեսներ, պատուհանի վարագոյրներ, սեղանի, օրօրոցի և ննջարանի ծածկոցներ և ասոնց նման շատ ընտիր ու ճաշակաւոր գործուածքներ որք մինչև արքայական պալատներն զարդարած են:

Ժողովուրդն ընդհանրապէս պանդխտութեան երթալով վաճառականութեամբ կ'ըզբաղի, որոյ վասն ցրուած են Տաճկաստանի չորս կողմը: մնացեալ մասը կ'ըզբաղի շալագործութեամբ: Եւրագործութեան նշանաւոր գործարանատէր և վաճառական է Մեծ Սարգիս էֆ. Մինասեան:

Նշանաւոր է նաև այս տեղ Մինասեանի պանդուկը որ կը գերազանցէ մօտակայ քաղաքաց պանդուկները: Անուանի են այս տեղի Ֆիւնէ Երուսիմ և Կարմրախայտ ձուկն (ալապալը), ջրի Ակն, ծով անուանեալ լըճակն, կէօկ բուցար անուն հիանալի լիճն որ աննման զրօսովայր մի է և ունի սքանչելի տեսարան: Այժմ, Եւրոպացի չրջիկներ՝ առանց ծովի ժայռերու հնութիւն և դրերն տեսնելու և կէօկ բուցարի տեսարանն դիտեալով՝ չեն անցնիր: շատ գեղեցիկ զրօսովայրեր և մաքուր օդ ու ջուր ունի քաղաքն զոր կ'արժէ այցելել:

ԴԻՏՈՂՆ

ԵՐԶՆԿԱ, 9 Մարտ 1891. — Այսօր գարնանամուտ է, բայց ձմեռը կը շարունակէ տակաւին: Լեռ, գաւառ համակ ձիւնով ծածկուած են, այնպէս որ եթէ ձիւնը մի քանի օրէն հալելով չ'ոչնչանայ, կրնայ միաստակար հետեանքներ ունենալ թէ՛ երկրագործին և թէ՛ ժողովրդեան համար, որք արդէն սոյն արտասովոր ձմրան աղբաւ թողոր նեղութիւնները կրեցին:

— Մշոյ, Բաղէշի, Պուլանդզի, Ալաշկերտի և Վանայ կողմերէն եկող քիւրտ պէյերը՝ որք երկու ամիս է Վեր աստ էին, այսօր ի Կ. Պոլիս ուղեւորեցան առաջնորդութեամբ տեղւոյս զօրանոցին հրամանատար գնդապետ Ալի պէյի որ մինչև Տրապիզոն պիտի ընկերանայ անոնց: Յետ որոյ կայսերական շոգենաւը յանձնելով, պիտի դառնայ աստ: Սոյն պէյերուն հետ ի Պոլիս կ'ուղեւորին նաև Մէրտինի շրջակայներէն եկող Արաբ աշիրէթներու պետերէն հաշակաւոր Մըստօ աղա և այլք: Սաջինը մեծ հարստութեան տէր է, այնպէս որ 2500 լիւրայի չափ տարեկան ոչխարի տուրք կը գանձուի իրմէն, բան մը որ Անատոլիի մէջ խիստ հազուագիւտ է:

Էրթոզուլ Ղազի վաշտին սոյն ընտրեալ հեծեալք արդարև ամէն տեսակէտիւ փայլուն են: Իրենց համազգեստը կը նմանի Հունգարացի Հիւսար ձիաւորաց համազգեստին:

Մարտ 2ի շաբաթ օրը Վսեմ Միւշիւր Զեքի փաշայի հրամանաւ մեծ զօրահանդէս մը կատարուեցաւ տեղւոյս զինուորական պաշտօնատան հրապարակին վրայ: Քիւրտ ցեղապետք իրենց հետեւորդներով մասնակցեցան սոյն զօրահանդիսին, որ չքեղ եղաւ յոյժ:

արդարև տեսնելու արժանի էր սոցա ձիու վրայ ըրած շարժումները, սրախաղութիւնքն և նիզակախաղութիւնքն, որք ընդհանուրին հիացումը գրաւեցին, իրենց կանոնաւոր շարժումներով, երբ հաշակաւոր և քաջ հեծեալ գնդապետ Ալի պէյի հրամանացը կը հնազանդէին: Կ. Պոլսոյ բնակիչք առիթ պիտի ունենան տեսնելու զայնս ի մօտոյ և սքանչանալու:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻ

(Շար. Գալստրդ բուէն)

10.

Խորհրդաւոր կալ շաւաքացեղ Պատարագը կ'սկսի վերաբերութեամբ նուիրացն, այսինքն նշխարով և գինով պատրաստուած սկիհն ընծայարանէն վեր բերելով ի սուրբ Սեղանն, որոյ վերայ Պատարագը պիտի մատուցուի: Բայց յառաջագոյն սարկաւագն երախայները կ'արձակէ եթէ լինին: չեղած ժամանակն ալ ձեւակերպութիւնը կը կատարէ ասելով. «Մի ոք յերեխայից, և այլն»: Ս. Յակովբայ որպէս և մեր հին պատարագամատոյցն զոր Լամբրոնացին պահած է իւր Մեկնութեան մէջ՝ աւելի բացորոշ կերպով կ'ըսէ. «Որ երախայքէք երթայք», և յետոյ «Մի ոք և այլն»: Հին ժամանակ երախայներէն զատ նաև ապաշխարողք և անապաշաւ մեղաւորք այս միջոցին դուրս կ'ընէին կամ կ'արտաքսուէին: Ս. Ներսէս Լամբրոնացին այս սովորութեան դադարման պատճառն լաւ կուտայ՝ թէ Առաքելական դարու մէջ երբ մեղաւորք և ապաշխարողք սուրբ Խորհուրդէն կ'արտաքսուէին՝ այդ յանդիմանութիւնն անոնց վերայ ամօթ և տրտմութիւն կը բերէր որ անարժան գլուխուած էին սուրբ Պատարագի: Բայց յետոյ երբ մարդիկ աստուածսիրութենէ՝ պաղեցան և սրբազան պատամանց և խորհրդոց համար այն հին եռանդն կորսուեցաւ, այդ անարգանքը այլ ևս հին աղբեղութիւնը չունեցաւ, և յիսարէն զմարդիկ յապաշխարութիւն և յառաքինութիւն մղելու՝ անոնց սիրան աւելի կը քարացնէր, և երբ իրենց անարժանութեան համար խորհրդաւոր արարողութիւններէ կը մերժուէին, ոչ այլ եւս տրտմութեամբ և ամօթով կ'երթային, այլ ուրախութեամբ և անտարբերութեամբ: յետ այնու այլ ևս բնաւ եկեղեցի չէին դար, ոչ ալ իրենց չար ճանապարհէն կը դառնային: Այս պատճառաւ նախնի սուրբ հարք այս բարի սովորութիւնը որ մեծամեծ չարիքներու պատճառ լինել կ'ապառնար՝ թողին, և հրամայեցին որ ապաշխարողք միան մինչև Ողջոյնի ժամանակ, երբ հաղորդուողք պէտք էր դուրս ելնէին և գաւթից կեցած աղօթէին («առ դուռնս ելէք և աղօթեցէք»): Բայց այս զիջումն ալ հետզհետէ բաւական չեղաւ և մինչև իսկ չարաչար ալ գործածուեցաւ, ինչպէս յայտնի է Հայոց՝ Յունաց ու Լատինաց հետ ունեցած վիճարանութեանց մէջ որ նոքա զմեզ միշտ կը պախարակէին թէ Պատարագի ժամանակ ժողովուրդը եկեղեցւոյ դուռը կը կենայ յիսարանակ ներս մտնելու և հոն աղօթելու: Եւ թէպէտ հիմա այս խտուածութիւնն ալ բոլորովին վերացած է, դժբաղտաբար չենք կարող ասել թէ այն չարիքներն ալ վերացած են, որոց պատճառաւ այս փոփոթութիւնը եղան, և մինչև իսկ մեծագոյն չարեաց տեղի տուած են որոց վերայ երկաբարանելն մեր ներկայ նպատակէն դուրս է:

Ասացինք թէ Խորհրդաւոր Պատարագն այս տեղէն կ'սկսի. և հետեւաբար պատարագչի բուն քահանայագործութեան պաշտօնն եւս հիմա կ'սկսի: Ուստի եթէ պատարագչին եւ պիսկոպոս լինի և իւր եպիսկոպոսական ըզգեստով ու զարդերով զարդարուած լինի՝ այդ ամէնը կը հանէ մէկ կողմ կը դնէ և սոսկ քահանայի մը պարզ զգեստով կը մնայ: սաղաւարտն ու հոգաթափներն ալ կը հանէ ի նշան խոնարհութեան ու երկիւղածութեան: Նոյնպէս Սեղանի շուրջը գտնուող սարկաւագունք և օգնականք ամենքն ալ պէտք է հոգաթափին և աւելորդ զարդերն չհանեն: Այսպիսի ահաւոր նախապատրաստութիւններէ յետ սուրբ նուէրներն հանդիսապէս՝ խնկարկութեամբ և մոմեղինօք կը բերեն քահանային, որ նաև մեծ երկիւղածութեամբ և զինի խնկարկութեան առնելով կը դնէ Սեղանի վերայ, և քօղը բարձրացունելով՝ առանձինն սկիհը կը խնկարկէ և յետոյ մատները կը լուայ գրեթէ մի և նոյն նշանակութեամբ ինչպէս առաջին լուացումն ձեռաց: Այս միջոցին սարկաւագը կ'սկսի քարոզ կարգալ և յորդորել զժողովուրդն որ երկիւղածութեամբ և խղճի մտօք և կատարեալ հաւատով աղօթեն առաջի սրբոյ սեղանոյ, և մի և նոյն ժամանակ քահանայ պատարագչը նուէրները, այսինքն դեռ չը սրբադործուած նշխար ու գինին կ'ընծայէ Աստուծոյ, ասեւով. «Ընկա՛ առ ի մէջ զառաջագործութիւնս զայս, և աւարտեա՛ զսա ի խորհրդականութիւն Մարմնոյ և Արեան Միածնի քոյ. դեղ թողութեան մեղաց պարգևեա՛ ճաշակողացս զհացս զայս և զրաժակս»:

Սրբագործութեան պատրաստութեան մի մասն է նաև Ողջոյնը, որ իրագործումն է սարկաւագի ազդարարական քարոզին թէ «մի՛ խղճիւ և գայթակղութեամբ» կենանք Աստուծոյ Սեղանի առջև, «այլ ուղիղ վարուք, պարզ մտօք, միամիտ սրտիւ, կատարեալ հաւատով, լցեալ սիրով և այլն»: և միանգամայն կ'ուսուցանէ զմեզ թէ այս մեր վարուց ուղղութեան շարժառիթն ու սկզբնապատճառն լինելու է՝ Քրիստոսի մեր մէջ յայտնուիլն և զմեզ այնչափ սիրով սիրելն, որով՝ Աստուած գոլով՝ այնքան խոնարհեցաւ մեր մէջ բազմեցաւ և մեզ իրաւունք տուաւ զինքը պաշտելու և երկնային սերովքից նման զնա սրբաբանելու: Յետոյ սարկաւագի կրկին ազդարարութեամբն և ժողովրդեան խոնարհութեամբն տակաւ առ տակաւ կը մանենք Պատարագի ամենէն նուիրական մասին մէջ, զոր մենք յարմարաբար կրնանք կոչել (և յառաջ ալ քանի անգամ կ'ոչեցնենք) Մրբագործութիւն: Իսկ Յոյնք կ'ըսեն անա՛փօրա կամ պոօ՛սփօրա որ կը նշանակէ սոսկ Պատարագ:

(Շարունակելի) ԹՈՐՈՍ Տ. Ի. ԶՈՒՂԱՅԵՑԻ Վարժապետ Աստուածաբանութեան

ԽԱՐԴԱԽԵԱԼ ՅՕԴՈՒԱԾ

Ասկից իբրև երկու ամիս առաջ յօդուած մը գրած էի «Ասլանեան Աշխարհագրութիւն» խորագրով յորում ի վեր հանելով հանդերձ սոյն դասագրքի յատկութիւնքն, ցոյց տուած էի նոր հրատարակեալ այլ աշխարհագրութեան մը՝ Մարգարեան էֆէնտիէ՝ բազմադիմի սխալներն ու զանազան թերութիւններն: Այս յօդուած ներկայացուցի «Արեւելք» խմբագրութեան որ յայտնեց թէ՛

բարոյական ազդեցութիւնն անուանուի խիստ սահմանափակ կը լինի, երբ այսպէս միջավայրի հակազդեցութիւնը կրէ:

Բայց երթադրեմք թէ իրերն աւելի լաւ վիճակի մէջ լինին. ամենէն պարկեշտ միջավայր մը, խիստ պարզ, բայց խիստ բարեբարոյ ժողովրդական ընտանիք մը երեւակայեմք: Դաստիարակութիւնն զոր կուտայ ընտանիքն այդ պայմանաց մէջ, որչափ ալ լաւ լինի, պարզապէս չարունակուելու չէ ուսուցչին միջոցաւ: Սա պարտի աւելին և լաւագոյնն ընել. պարտի ուրիշ բան ընել: Եւ արդարեւ, ի՞նչ է ժողովրդեան դասուն պատկանող մարդոց կամ ծնողաց մեծագոյն մասին խոտէլը, նոյն իսկ այն բացառիկ պայմանաց մէջ զորս երթադրեցինք լաւ լինել: Մնողը կը ջանան ընդ իրենց զաւակաց աւանդել սովորութիւններ. նոքա գոհ կը լինին, երբ տղան կը գործէ իրենց բաղանջաց համաձայն և չգործէր ինչ որ կ'արգելէն նմա: Այս դաստիարակութիւնն է ապէս հնաւանդ է, և այս պատճառաւ կը համարուի ստորին, նոյն իսկ եթէ այդ հնաւանդ դաստիարակութիւնն ունենայ լաւ բնութիւն և թեւադրուի ընտիր զգացումներէ: Դաստիարակը պարտի նախ և առաջ կատարել նմանօրինակ աշխատութիւն մը. զօրացնել մանկան բարի սովորութիւններն և չարունակ մաքառիլ նորա վատ սովորութեանց դէմ, բայց պարտի ասկէ աւելին ընել. մանկան տալ նոր և փափկագոյն սովորութիւններ, և եթէ յարմար է՝ աւելի բարձր ճաշակներ: Առաջին տարիներուն մէջ, մանաւանդ առաջին ամիսներուն մէջ, իւր աշխատութիւնն հոս կը վերջանայ, և զօրեղապէս պիտի խնդրեմք անկէ, որ նախ և առաջ խոյս տայ վերացեալ բանաձևերէ: Եթէ տարեկան հասակին մէջ, տղան չունի դեռ ամէն այն բարի սովորութիւններ, զորս պարտի ունենալ, և ունեցածներն իսկ չեն աճեցնում, զօրաւոր որքան պարտին լինել: Պէտք է չարունակել դաստիարակութիւնն, կազմելով նորա բնութիւնն ի բարին, յանգէտս իւր ազդելով նմա՝ առ այսպէս ասել՝ գործելու և զգալու ուղիղ կերպեր: Ընդհանուր իմաստ ունեցող խրատներ ունայն պիտի լինէին այս տարիքին մէջ. խրատեցուցիչ ու ցամաք են այդպիսի խրատք, վասն զի վերացեալ են. ուստի կը վնաս առանց ազդեցութեան:

«Մարդիկ, կ'ըսէ Մոնթաներ, քաջարի ու բազմիկ չեն դառնար անմիջապէս պերճ բանաստեղծեան մը ի լուր, ո՛չ ալ նոյն հետայն երաժիշտ կրնան լինել ընտիր երգի մը ի լուր...»: Պէտք է նախ աշակերտութիւն ընեն երկար ու հաստատ վարժութեամբ: Մեք ևս այս խնամք, և ուղղութեան ու կրթութեան համար այս հոգատարութիւն պարտիմք տալ մերայնոց: «Բայց ուսուցչին լիովին կատարած չլինիր իւր պարտիք՝ այսպէս հոգատար լինելով միայն բարոյական ուղղութիւն մը տալու մանկան: Որքան ալ ընտիր լինի սովորութիւն մը, ուրիշ բան մը կայ դեռ որ աւելի կ'արժէ և որ ունի բարոյական մեծ յարգ. այդ է խորհրդածութիւնն, որով միայն կարելի է ցոյց տալ լուսավոր ու ազատ գործունէութիւն, կամ, եթէ կ'ուզէք, պիտի ըսեմ. կայ սովորութիւն մը որ միւս ամէն սովորութիւններէ՝ գեր ի վեր է և որ պսակն է ամէնուն, այն է սովորութիւն խորհելու ըրածին և ընելիքին վերայ, սովորութիւն խոհալու, լուսաւորելու իւր ուղին, առաջնորդուելու սկզբամբ, սովորութիւն գիտութեամբ և կամուս ընելու ինչ որ

կը կարծուի թէ լաւագոյնն է: Ահա թէ ի՞նչու համար դաստիարակին գործը չը սահմանափակուի ծնողաց գործն ձեռք առնելուն և զայն չարունակելուն մէջ: Պարտի վարժութեան և անդադար գրգռել մանկան խորհրդածութիւնը և մշակել նորա բանականութիւնը. բան մը՝ որ խիստ անկարեւոր համարուած է յաճախ ընտանեաց մէջ: Դաստիարակը պարտի մանկան ուսուցանել մտածելու ընդհանուր եղանակներ, ողջմտութեամբ դատելու ընդհ. կանոններ. աւելի ընդարձակ զգացում մը՝ իւր պատասխանատուութեան նկատմամբ: Եթէ կ'ուզէք որ մանուկն վարժուի ու է բան մը ըրած ատեն, միշտ հարցնել թէ ո՞րն է բարին կամ ո՞րն է չարը, պէտք է անտարակոյս զինել զնա ընդհանուր խրատներով բարւոյն և չարին նկատմամբ. և ճամարտապէս աւանդել նմա բարոյական ուսուցում մը: Մինչեւ աստիճան մը, արդարեւ, բարոյականը կարելի է ուսուցանել, մինչեւ իսկ մանկան. եւ նախնական վարժարանէն սկսեալ պէտք է որ այս ուսումը լինի տեսական, որպէս զի լինի ընդհանուր և բարձր: Պէտք է որ տղան իւր հետ տանի բարոյական ճամարտ ծանօթութիւններ, այսինքն յստակ գաղափարներ և հաստատուն սկզբունքներ, որք առաջնորդ լինին նմա կենաց մէջ: Մեծ արուեստը դաստիարակութեան մէջ չափազանց դաստիարակելը չէ. եւ այն ատեն չափազանց դաստիարակած չեմք լինիր մանուկն, երբ անդադար չեմք ձկեր զնա հնաւանդ սովորութեանց առջեւ՝ ո՛րքան ալ լաւ լինին այդ սովորութիւնք, երբ առաքինութիւնն բոլորովին կազմ ու պատրաստ չեմք հարկադրել իւր կամաց վրայ և ո՛չ ալ չինուած դատողութիւններ՝ իւր խղճին վրայ: Վերջապէս կուգայ վայրկեան մը (և կանուխ կուգայ) յորդմ պէտք է կոչուի ընել իւր բանավարժութեան, որպէս զի զարգանայ իւր դատողութիւն և փայլի իւր խիղճ: Պարտուց զգացումը պէտք է մշակուի նորա մէջ և լուսավորուի, քանզի առաջին դաստիարակութիւնն, որ երբեմն կարող եղած է չափազանց վառել այդ զգացում, գրեթէ միշտ շատ անորոշ վիճակի մէջ թողած է զայն, եթէ չէ եղած: Իւր պարտականութիւն կատարելու տրամադիր լինելն է մեծ բան, բայց պէտք է միանգամայն ճանչնալ զայն: Նախնական վարժարանի աշակերտն, պէտք չէ մոռնալ, կը վերաբերի գրեթէ միշտ այնպիսի միջավայրի մը յորում իմաստակութիւնք կը զեւան, յորում ընթացիկ բարոյականն է չլիթ և կոշտ. պէտք չէ որ մանուկն դպրոցէն իւր հետ տանի այնքան ճշգրիտ որքան բարձր առածներ, որոց կարող լինի դիմել ի հարկին: Դոքա՛ իւր ապաստանարանն պիտի լինին յետոյ. նոքո՛ք կարող պիտի լինի դիմադրել իւր միջավայրի ապականութեան կամ կեղծ իմաստութեան. նոքա պիտի պաշտպանեն զինք յուր սովորութեանց վնասակար վերադարձին դէմ:

«Մտացդ մէջ թող գտնուին, կ'ըսէ մեզ Մարք-Օրէլ, այն կարճ, հիմնական առածներէն, որք անմիջապէս պայծառութիւն մը տան հոգեւոյդ:» Այն սրողակի սկզբունքներ՝ զորս միանգամ լաւ ըմբռնած եմք, ինքնին կը ներկային մեր մտաց, երբեմն իսկ խիստ բարեգէտ կերպիւ. այսպէս նոքա՝ գրեթէ հակառակ մեր կամաց՝ զերծ կը կացուցանեն զմեզ բազում վրիպումներէ:

Թարգ. ԵԻԳԻՆԻ ՄԻՆԹԱՆՃԵԱՆ
Աւակետուի Մեզպ. Վարժարանի

ՓՐԱՆՍԵԱՆ ԸՆԴԳԵՄՈՒԹՅՈՒՆ ՊԵՐԳԵՐԻՔ

«Ժէ դարն, որպէս կ'ըսէ Ռ. Ժուլիֆիէ, Փրանսական ազդեցութեան դարն է, յորում բարձրացան քաղաքական գերիշխանութիւնը, կրօնական իշխանութիւնն և դասական գրականութիւնն»: Այս դարն կ'սկսէր 1598 ին, երբ Հենրիկոս Դ. վերջ կուտայր ներքին խռովութեանց և կրօնական պատերազմաց, և կը վերջանայր 1715 ին, երբ Լուդովիկոս Ժ. Կ. կը մեռնէր և նոր իմն Եւրոպա կը ծնանէր, վարչական այլ եղանակաւ, և հասարակաց ճայնն իւր կշիռը կը գտնէր: Եւ իրաւամբ կրնանք զայն կոչել Փրանսական ոսկեդարի դար:

1630 ին, վալանթէն Գոնրատ՝ Լուդովիկոս Ժ. Կ. արքունեաց խորհրդական քարտուղարն՝ իւր շուրջը համախմբեց համալսարանաց ուսուցիչներն և այլ գրադէտներ՝ յորս էր հոշակաւոր Արքայն Պուասսուպէս, և գրական ընկերութիւն մի կազմեց: Այս Արքայն առիթ ունեցաւ ընկերութեան աշխատութեանց վերայ խօսիլ ծիրանաւորն Ռիչլէօի, որոյ ձեռքէն էր, որպէս յայտնի է, Փրանսայի վարչութեան ղեկն: Ռիչլէօ ուրախացաւ, զգալով ապագայ օգուտն՝ յօժարակամ իւր պաշտպանութեան ներքեւ առաւ այս նորակազմ ընկերութիւնը, որ 1634 Մարտ 13 ին պատրաստեց իւր կանոնադիրը, զոր վաւերացոյց Ռիչլէօ: Իսկ 1635 Յունուար 12 ին, արքունի հրովարտակաւ հաստատուեցաւ այս ընկերութիւն՝ յանուն «Փրանսական Ակադեմիայի» որոյ անգամը կոչեցան «40 Անմահք»:

Ակադեմիա, ի հունմ, էր իմաստասիրական վարժարան Պլատոնի ի պարտիզին Ակադեմիոսի: Այս անունն՝ առ յապալս՝ արուեստաւ Գրական, Գիտական և Գեղարուեստից հաստատութեանց կամ ընկերութեանց, յորոց կը բաղկանայ «Փրանսական կաճառն»:

Անդրանիկն է Փրանսական Ակադեմիա, որ 1638 ին ձեռնարկեց՝ Շարլէի ծրագրով՝ «Փրանսերէն լեզուի բառարանի» պատրաստութեան: Այս բառարանին Ա. տպագրութիւնն երեւցաւ 1694 ին, Բ.՝ 1717, Գ.՝ 1740, Դ.՝ 1746 ին, ընդ խնամով Տիւզլուի. այս տպագրութիւնն՝ ըստ Վիլմէնի է գանձ մի Փրանսերէն լեզուի. Ե.՝ 1798 ին, Զ.՝ 1835 ին Վիլմէնի ճառով և Է.՝ 1877 ին, Սելլէսթր տը Սասի խնամօք: Փրանսական Ակադեմիան, բայց ի բառարանէն, յօրինած է քերականութիւն, պերճախօսութիւն և բանաստեղծութիւն: Իսկ, 1858 ին, սկսաւ հրատարակել Փրանսերէն լեզուի պատմական բառարանը, որոյ մի քանի տետրակք ի լոյս ելան:

Ըստ բանից Ե. Փ. Տիւզլուի՝ Ակադեմիոյ Փրանսերէն լեզուի մատուցած բազմաթիւ օգուտներէն մին եղած է հեղինակաց վարձատրութիւնը: Զառաջինն՝ Ժան-Լուի-տը Պալ-զաք յղացաւ գրական ընտիր աշխատասիրութիւնները պսակելու գաղափարն, և, 1635 ին, կրօնական պերճախօսութեան պարգեւ մը սահմանեց: Բելիսոն որոշեց բանաստեղծութեան երկամեայ պարգեւը: Բայց մեծագոյնն եղաւ Մոնթէյնի պարգեւն՝ կտակելով Ակադեմիոյ 600,000 Փրանք, որուն հասութիւն պիտի պսակուէր « ընկերութեան բարիք մատուցանող աշխատասիրութիւն մի » կամ « Փրանսացի աղքատ մի » որ առաքինութեամբ փայլած էր: Այս այն պարգեւն է զոր Ակադեմիան իւր տարեկան հանդիսաւոր նստին մէջ, ի 25 Օգոստոս, կը բաշխէ արժանաւորաց:

1660 ին, սահմանեցաւ ընդունելութեան ճառի սովորութիւնն: Ընդ երկար, ընդուն-

նեղութեան ճառի սովորական ձեւն էր դը-
րուատել Ակադեմիոյ հիմնադիրները: Սակայն
վոյթէն կատակարարութեամբ վերջ տուաւ
այդ հին սովորութեան: Իսկ այժմեան ընդու-
նեղութեան ճառից նշանաբանն է գովել իրենց
նախորդներն կամ խօսիլ իւր ճիւղին պատ-
կան նիւթոյ վերայ:

Ֆրանսական Ակադեմիան ունէր մշտնջե-
նական քարտուղար մի: Այս պաշտօնը վարե-
ցին Տիւրգոտ, Կոնդորսէ, Մարմոնթէ, Սուաւ,
Ռայնուա, Օթէր, Աստրիէ, Առնօ, Բարէն,
և այլք: Գամիլ Տուսէ:

Ֆրանսական կաճառին Բ. դասն է Բարո-
յական և Քաղաքական գիտութեանց Ակադե-
միան (40 անդամք), զոր հիմնեց Ազգ. Հա-
մախօմի Ժողովը (Convention): սորա քար-
տուղարն է Ժիւլ Սիմոն:

Գ. Դասն է Արձանագրութեանց և Դեղեցիկ
Դպրութեան Ակադեմիան (40 անդամք), զոր
հիմնեց Դոլպէն, 1663 ին, որոյ նպատակն էր
պատմական և հնախօսական հմտալից աշխա-
տասիրութիւններ հրատարակել:

Դ. Դասն է Դիւնքեանց Ակադեմիան (65
անդամք), հիմնեալ Գոլպէնէն, 1666 ին:
Սորա մշտնջենական քարտուղարք են Պերթ-
լօ և Պէրթրան:

Ե. Դասն է Դեղաբուսից Ակադեմիան
զոր հիմնեցին Մաճառէն և Գոլպէն: Սորա
մշտնջենական քարտուղարն է Վիգոնթ Զէնրի
Տըլլապուտ:

Այս Ակադեմիայք միացան, 1796 ին, յա-
նուն Ֆրանսական կաճառի: Մէն մի Ակադե-
միա ունի իւր անկախ օրէնք: Բաց ի Ֆրան-
սական Ակադեմիայէն, միւս Ակադեմիայք կը
պարունակեն ազատ Ակադեմիականներ, օտա-
րազգիներ:

Կաճառին պալատը կը բարձրանայ գեղա-
րուեստից կամուրջին ծայրը, Գետոյն ձախ
ափը: Այդ հոյակապ շէնքն, նախ, էր Մաճա-
րէնի վարժարանը:

Ֆրանսական Ակադեմիայն ի շնորհս բազ-
մաթիւ առատաձեւն պարգեւաց, որոշած է
21 հետեւեալ պարգեւներն, որոց բաշխումը
ինքն կ'որոշէ:

Ա. Տարեկան պարգեւ.

1. Պարգեւ պերճախօսութեան,
2. Պարգեւ Մոնթէյոնի (բարոց պատ-
կանող օգտակար գործի մը համար).
3. Պարգեւ առաքինութեան (1000 Փը-
րանք, պարգեւ Մոնթէյոնի).
4. Պարգեւ առաքինութեան և անձնուի-
րութեան. (պարգեւ Սուռիէօի),
5. Պարգեւ առաքինութեան 6 մեդալիոն
600 Փրանքի, (Պարգեւ Մառի Լանի).
6. Պարգեւ քաջասիրտութեան և անձնուի-
րութեան, 1000 Փրանքի, (Կիմոնի հիմնա-
դրութիւն).
7. Պարգեւ Գոլպէնի, Ֆրանսական պատ-
մութեան վերայ պերճապօս գրութեան մը հա-
մար.
8. Պարգեւ Թէրուանի, պատմական լա-
ւագոյն աշխատասիրութեան մը համար:
9. Պարգեւ Մարտէլէն Կէրէնի (5000 Փը-
րանք), նկարադրաց բարձրացման համար:
10. Պարգեւ Արքան Տէրէսուզի (4000
Փրանք), Ֆրանսական բանասիրութեան հա-
մար:
11. Պարգեւ Մէլէ — Լաթու — Լանտ-
րիի, ի քաջալերութիւն գրական ասպարիզի
հետեւողաց:
12. Պարգեւ Լոսայի (350 Փրանք), առա-
քինութեան համար:

Բ. Երկամեայ պարգեւ.

1. Պարգեւ Ժուիի (1500 Փրանք), Ֆը-
րանսական բարոց աշխատասիրութեան հա-
մար.
2. Պարգեւ Մոնդինի (3000 Փրանք), ի
քաջալերութիւն գրական և ուսուցման աս-
պարիզի:

Գ. Եռամեայ պարգեւ.

1. Պարգեւ առաքինութեան (հիմնադրու-
թիւն Հանորէ տը Սուսի),
2. Պարգեւ Թիէրեան ի քաջալերութիւն
գրական և պատմական աշխատասիրութեանց.
3. Պարգեւ Կիզոյեան (3000 Փրանք),
պատմական աշխատասիրութեանց համար:
4. Պարգեւ Ժիւլ Ժանենեան (3000 Փը-
րանք), լատինական գրոց թարգմանութեան
համար:

Դ. Քառամեայ պարգեւ.

Պաթթոյեան պարգեւ, կանանց վերայ հը-
րատարակեալ ընտիր աշխատասիրութեանց
համար:

ԺԹ. Դարու վերջին քառորդին թողուած
էր տեսնել Հայ գրական հորիզոնին վերել
նորանշան տեսիլ մի: Անմահութեան ջերմա-
գութ գրիչն, գոգցես, Օգոստոս ամսոյ մէջ,
լուսափողի ճառագայթ մի կը փայլի թեւա-
ծելու մեր մատենագրութեան վերայ: Եւ սա
է անմահանուն Յովսէփ աղա Իգլորեան, որ
թողով բարենպատակ կտակ մի՝ մեր աղքա-
տիկ մատենագրութիւնը նոր խանդավառ
հոգով համակեց: Եւ անշուշտ մեր ոգեւո-
րեալ մատենագրութեանց իւր պտուղները
մեզ պիտի ընծայէ ամ ըստ ամէ:

Ըսել է թէ քայլ մ'ալ առինք պէպի
Եւրոպեան քաղաքակրթութիւն:

Խապիւղ

ԴԱԻԻԹ Յ. ԽԱՉԿԵԱՆ

Մեր բարեկամներէն Տօք. Անդրանիկ էֆ.
Թէրզեանի քոյր Ազն. Օրիորդ Էմիլի Թէր-
զեան չորեքշաբթի գիշեր ծաղիկ հասակի
մէջ կնքելով իւր մահկանացու կենաց ընթաց-
քը, հինգշաբթի օր յուղարկւորութեան
տխուր հանգէսը մեծ չքով կատարուեցաւ
Բերա. Ս. Երրորդութեան եկեղեցին: Հան-
գուցեալն իւր ուսումը առած էր խաղաղի
Ներսէսեան աղջկանց վարժարանին մէջ, ուր
սպա ազգային դաստիարակութեան գործին
անձնուէր մշակ մ'եղած էր: Իւր բարեմաս-
թիւնը անձամբ ծանօթ լինելով մեզ, ցաւօք
կը ծանելայանեմք իւր կորուստը և իւր Մեծ,
եղբորն ու ընտանեաց երկնից մխիթարու-
թիւնը կը հայցեմք:

ՆՈՐ ԳԻՒՏԵՐ

ԺԹ. Դարուն մէջ գիտութիւնք այնչափ
հսկայաքայլ կը յառաջիդիմեն, նա մանաւանդ
նոր գիւտերն այնչափ արագ կը յաջորդեն
միմեանց որ սոյն դարը նկարագրող որ և է
պատմագիր պիտի հարկադրի գէթ մասամբ
իւր պարզել գիտութեան դարուս մէջ ու-
նեցած յառաջգիմական ոգին: Եւ մեր վերնա-
գիրն այնչափ շատ գործածելու ստիպուած է
գիտական աշխարհն որ յատուկ թերթեր հաս-
տատուած են տալ այն:

Մեր մէջ մասնագիտական թերթեր ունե-

նալու անկարելիութիւնը փորձով հաստա-
տուած լինելով, ընթերցողաց հետաքրքրու-
թեան փոքր ինչ յագուրդ տալու համար մը-
տադրած եմ «Ծաղիկ»ի էջերուն մէջ մերթ-
ընդ մերթ խօսիլ նորանոր գիւտերու վրայ:

* * *

Դոյներու լուսանկարչութիւն. — Բարիզու
Գիտութեանց Ակադեմիոյ Փետր. 2ի նստին
մէջ ընդհանուր գիտութեան ճիւղին անդամ-
ներէն Պ. Լիւման իւր պաշտօնակցաց ներկա-
յացուց արեգական սկաւառակին մէկ նոր լու-
սանկար՝ իւր բոլոր գոյներովն առնուած:

Պ. Լիւման Արժաթեայ մածուածային պը-
րօմիւրի չոր տախտակ մը խողոջաւոր շրջա-
նակի մը անցուցած է, որուն խողոջին մէջ
սնդիկ լեցնելով՝ լուսոյ ճառագայթներուն
թափանցիկութեամբ՝ ժխտական, այսինքն իւ-
րաքանչիւր գոյն իւր լրացուցիչ մասերովը
ներկայացնող կաղապար մը ստացած է:

Առ այս, իւր պաշտօնակիցներէն Պ. Էտ-
մոն Պէքլըէլ յիշեցուց որ, 1848ին ինքն ևս
Ակադեմիոյ նոյն ճիւղին ներկայացուցած էր
համանման լուսանկարի մը փորձերը զորս ըս-
տացած էր արժաթեայ ենթաքլորականին մի-
ջոցաւ: Սակայն իւր այդ փորձերը միայն
մութին մէջ պահել կրցած է, որովհետեւ
լուսոյ մէջ մնալով կը կորսնցնէին իրենց գոյ-
ները: Ուրեմն Լիւմանի գիւտը մեծ օգուտ-
ներ պիտի ընծայէ գոյներու լուսանկարչու-
թեան աշխատողներուն, և նոր ու հաստատ
ուղի մը պիտի բանայ անոնց:

Ալուսինով. — Ալուսինովն որ սպիտակ
թեթեւ և արծաթափայլ մետաղ մ'է, 1827 ին
Վեհլեր գտած է և շատ սուղ կը վաճառուէր,
հազարակրամը հարիւրաւոր Փրանքի: Եւ լե-
տըրական վերջին գիւտերու միջոցին, եւ լե-
տըրականութեամբ ալուսինովն շինելու նոր
եղանակ մը հնարուեցաւ, որով հազարակրա-
մը մինչեւ 20 Փրանք կրնայ առնուիլ այժմ:
Եւ հաւաստի նիւ-եորքի Թայմզ լրագիրը
կ'ըսէ թէ, Պ. Բուլձ, որ այս մետաղին վրայ
կատարած փորձերովն աշխարհահռչակ է, ա-
ռանց եւ լեքտրականութիւն գործածելու՝ իւր
գտած երկու քիմիական հակազդեցիկներովը
զայն մաքուր վիճակի մէջ ուղղակի կաւէն
արտադրելու նոր դրութիւն մը գտած է:
Միացեալ-Նահանգաց մէջ ընդարձակ տարա-
ծութեան մը վրայ պիտի փորձուի այս միջո-
ցը և կը յուսացուի որ այդ երբեմն թանկա-
գին մետաղին գինը մինչև մէկ Փրանքի իջնէ:

Ծովաւմբոց դէմ նաւերը պաշտպանող ցան-
ցեռուն նոր ծիպի մը. — Գիտեմք արդէն որ
ծովաւմբոց դէմ նաւերը պաշտպանելու հա-
մար ցանցեր հնարուած են որք սակայն իրենց
ծանրութեան պատճառաւ՝ բազմադիմի վնաս-
ներ կը պատճառեն փոխանակ օգուտի: Արդ,
Ֆրանսական նաւային տեղակալ Պ. Սերբէթ,
որ ծանօթ է արդէն իւր օգապարիկի վերա-
բերեալ փորձերովն, ծովային նախարարու-
թենէն արտօնութիւն ստացած է փորձելու
իւր հնարած գրութիւնը՝ վերոյիշեալ ծանր
ցանցերն իրենց յարմար վիճակին մէջ կեցնե-
լու համար: Այդ գործին 40 հրդ-մթիւ տը-
րամագծով քաղցուէ գունդ մ'է, կտաւէ
ծածկոյթի մը մէջ պարփակեալ որ նաւուն
իւրաքանչիւր կողմերը ծիւղով, թէ՛ մետա-
ղեայ ցանցերը վեր պիտի բռնէ և թէ՛ նոցա
գործելուն մեծ գիւրութիւն պիտի ընծայէ:

Ջրածին արտադրելու նոր դրութիւն. — Պ.
Վիլիէն Պ. Լիուզ «Սոսայիթի օֆ Արթս»ի

(Արուեստագիտական ընկերութիւն) վերջին նստին ջրածին պատրաստելու նոր դրութիւն մը մատուցած է, որ պիտի արտադրէ զայն խիստ դժուար է: Դիմիագիտութեան մէջ գրեթէ սկիզբէն ի վեր գործածուած էին դրութիւն մ'է հրաշքի երկաթին վրայէն ջրոյ շոգի անցնելով ջրածին ստանալը: Բայց այդ միջոցով շատ քիչ ջրածին և բաւական չափ կեկ մագնիսական երկաթի թթուածնատ կը դոյանար, և այդ երկաթն ալ անգործածելի լինելով, արուեստագիտական տեսակէտով միշտ անգործադրելի եղած էր այս դրութիւնը: Բայց Պ. Լիուց այնպիսի հրաշալի կազմակերպութիւն մը տուած է այդ դրութեան որ շոգւոյն անցնելէն երկաթին արագապէս պաղիւր կ'արգիլէ և շատ մեծ քանակութեամբ ջրածին արտադրելով հանդերձ, թթուածնատի գոյութիւնը մեծապէս կը նուազեցնէ, որով երկաթն ալ կրնայ գործածուիլ անմաշելի կերպիւ: Բազմաբուռածեան քննադատ. — Միացեալ-Նահանգաց Հարթֆորթ քաղաքին մէջ ծովային տեղակալ Տիկսի հնարած մէկ նոր բազմահարուածեան թնդանթիին փորձերը կատարուեցաւ: Թնդանթիը 848 լիպրա ծանրութիւն ունի և 8 հզմ. հեռուէն 6 լիպրանոց ամուր պողպատէ ուռմբեր կ'արձակէ: Բայց իւր ամենամեծ առաւելութիւնն է կատարեալ արագութեամբ գործելը: Եւ առանցքի մը վրայ դառնալով՝ ուռմբեր կ'արձակէ իւր չորս կողմէն ալ: Իւր ձգանքը բազմարուածեան ատրճանակի մը ձգանքին շատ կը նմանի:

Ընդունվայ քննադատ. — Վերջին օրերս իտալեան լրագիրք մեծ աղմուկ յարուցին Գոմի լին մէջ կատարուած ընդծովեայ թնդանթի մը փորձերուն: 100 մէթր խորութեամբ ջրոյ մէջ ընկղմած են այդ թնդանթիը, և ուռմբը 10 երկվայրկեանի մէջ ջրոյ այդ թանձր խաւը անցած է: Թնդանթիը բոլորովին աներեւոյթ լինելով հանդերձ, իւր տալուորութիւնը ծովաուռմբերէն աւելի ահեղ է: Յառաջիկային նոր փորձեր պիտի կատարուին Լա Սթեցիլա զինուորական նաւահանգստին մէջ:

Ազդ առ զսիւս. — Հոլանտական Հնդկաստանի կառավարութիւնը 10,000 ֆիորին պարգեւ տալ խոստացած է աղը չորցնելու և ծրարելու կատարեալ դրութիւն մը գտնողին: Այժմ արեգական ջերմութեամբ ժովու ջրոյ շոգիացումէն կ'ստանան աղը, և յետոյ՝ չորցնելու համար երկար ժամանակ մթերանոցներու մէջ կը պահեն զայն: Այս միջոցը չը բաւեր խոնաւութիւններէ զերծ պահելու համար աղը, որով վերոյիշեալ կառավարութիւնը կ'ուզէ գիտնալ խոնաւութեան և հետեւաբար ջրոտելէ զերծ պահելով աղերը ծրարելու եղանակը:

Մրցանակը պիտի տրուի հետեւեալները ներկայացնող գտնիչին. 1° Աղը չորցնելու մեքենայ մը, — 2° Ծրարելու համար գործածուելիք ամենէն յարմար նիւթը, — 3° Տուփեր կամ տակառիկներ շինելու մեքենայ մը, — 4° Տուփերու մէջ միայն մէկ հազարապիւսով աղ լեցնելու մեքենայ մը:

Առաջարկութիւնք պիտի ընդունուին Հոլանտայի գաղթականութեան նախարարութեան պաշտօնատան մէջ ի Լա-Հէյ, մինչեւ 1 Սեպտեմբեր 1891:

Վ. ԳԱԼԲԱՔՃԵԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՌԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Խմբագիր Տէր «Մաղիկ» լրագրոյ
Իմանալով որ Մեծանուն գրագէտ Միսաքեանի(1) պաշտողը մտադիր են արձան մը կանգնել յիշատակ իրենց վարժապետին, մեր կողմանէ՝ իբրեւ սիրող հանճարոյ՝ կը նուիրեմք յետագայ տապանագիրը և կը խնդրեմք որ հաճին ընդունիլ զայն:

20 Մարտ 91 ԲԱՆԱՍԷՐ ՄԸ

ՄԱՂԱՐՁԱՆ

ՄԵԽԱՆՈՒՆ ԽԱՍՏԱՆՈՒՐ ՊՈԼԷՏ ՄԻՍԱԳԵԱՆԻ
Այս սեղ կը հանգչի Միսաքեան պուէս Ռուս կեանքն անցաւ ծայրէ ծայր յումպէս. Ըսաւ պարզեաց. — Ունիմ շաւ գրեք, եւ շորքեց անոնց կախուղ ոսկիներ. Բայց մինչեւ մեաւ յայս անոյցս տալան, Ի յոյս չ'ընծայեց ոչ իսկ քերական:

(1)Անցեալ շաբաթ օր հանգեաւ ի Տէր և կիւրակէ կատարուեցաւ յուզարկաւորութեան հանդէսն յԵրևան:

«ՄԱՂԻԿ» ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

Եռօրէս. Ա. Հ. Ստացանք Արեւելեան Մամուլ համար 2-ը զրկած 50 զրուշը:
Տիգրանակերտ. Թ. Մ. 20 հոկտ. 31 թուականաւ 2-ը զրկած գումարն ստացած եմք:
Եղեպիս. Ս. Յ. 50 հոտ թուագ. Նիպտ. Գայս. զբառուել յանձնեցինք 2-ը զրկուելու համար, Պատի օրացոյցը ժամանակին զրկած եմք փոստիւ: 2-ը յիշած երկն առայժմ չեմք կարող հրատարակել «Մաղիկ» մէջ:
Պարսիկալ. Ա. Մ. Թիւրքմենցութիւնն ուղղուած է. այսուհետեւ կ'անհետանայ կ'ստանայ: 2-ը պաշտօնակցէն չ'ստացանք իւր ընդունած թերթերուն արժեքները:
Ֆոֆան. Ֆ. 2-ը առաջին վեցամեայն ընդունած եմք ժամանակին:
Այնթապ. Ն. Բ. Այդ անձ 85 զրուշը վճարելու անկարող կը յայտարարէ զինքը:
Կեաւիս. Դ. Ս. Մինչեւ 2-ը նշանակած ժամանակն յոյս ունիմ որ կ'ստանայ այդ գրքերէն: 2-ը հարցուցած անձն այստեղ է: «Մաղիկ» տեղւոյ բաժանորդը կարող են ձեռք վճարել իրենց բաժնեգիրը. ընկալազերյետոյ կ'ստանան:
Ասան. Ն. Վ. 2-ը մարտ 11-ի նամակն առինք: 2-ը յիշած երկու գումարները ցարդ չեմք ստացած եւ ստոր համար է որ տեղւոյ թերթերու առաքումը դադարեցուցած եմք երեք ամիսէ ի վեր:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՌԻԿԵԱՆ ՄԵՄ. ՄԻՋԲԱՆ ԷՖԷՆՏԻՒ

1. Ընդարձակ բառարան. Տաճկ. Հայ. Գաղղ. Կը պարունակէ առաւել քան 24,000 բառ: Կազմեալի գինն է 25 զրշ:
2. Մուալլիմի քննա. Կը պարունակէ զանազան մուրհակներ, պայմանագրեր, խրեդրագրեր և այլ պաշտօնական և ոչ պաշտօնական գրութեանց նմուշներ: 5 զրշ:
3. Թարգմաթի Միւսեալար. Կը պարունակէ պաշտօնական և ոչ պաշտօնական գրութեանց հրահանգներ 3 զրշ:
4. Նուսգլար Մէնուար. Հաւաքածոյ ամենաբնորոք գործնական ճառերու: 4 զրշ:
5. Մուալլիմի Թերեմէ Էդ Ֆրանսէլի պէքիւրֆի: Գաղղերէնէ թուրքերէն թարգմանութեան եղանակը կ'ուսուցանէ: 60 զրշ:
- Սոյն գրքերն կը զրկուին նաեւ դաւառներն թղթագրոյ մի իրարէն առանց ու եւ է ծախս պահանջուելու: Նամակներն ուղղել Պօլիս Մէրճան Զարըր Գումըր Ուն, թիւ 8 սենեակը: Կը գտնուին նաեւ Ուղուշ Զարըր պաշը. թիւ 402, Փալադաշեան Փորագրատունը:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աշըգեան Ամեն. (1). Պատրիարք Հայրն, որ ուրբաթ օրէն ի վեր Մաքրի գիւղէն չ'էր կըրցած ի Գում-Գաբու իւր պաշտօնատեղին իջնել, երեքշաբթի օր գնաց Պատրիարքարան և չորեքշաբթի օր ի Ղալաթիա գումարեալ Քաղ. Ժողովոյ նախագահեց:

— Վսեմ. Ստեփան փաշա Ասլանեան երեքշաբթի օր Պատրիարքարան երթալով, Աշըգեան Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հետ տեսակցութիւն մ'ունեցաւ:

— Արտաշէս Էֆ. Ֆրնտըգլեան, որ Տընտես. Խորհրդոյ կողմանէ պաշտօն ունէր քըննելու Պրուսայի Առաջնորդարանին մուքապայի խնդիրը, առեւարական գործով մի քանի աւուրց համար միայն Պրուսա գնացած լինելով, մայրաքաղաքս դարձած է՝ առանց կարենալ զբաղելու այդ խնդրով:

— Ինչպէս «Մաղիկ» ի վերջին թուով կը գուշակէինք, Եգիպտոսի Գաւառ. Երեսի. Ժողովը՝ վերջին անգամեւ Վսեմ. Ապրո Տիգրան փաշայի նախագահութեան ներքեւ գումարուելով, միաձայնութեամբ որոշեց է նախապէս կատարուած ընտրութեան համաձայն իրեն Առաջնորդ ճանչնալ զԳեր. Գէորգ Մ. Վ. Իւթիւճեան: Տեսնեմք Պատրիարքարանը բաւական խոհեմութիւն պիտի ունենայ չը պնդելու համար Գեր. Տ. Խորէն Նար-Պէյի յանձնուած պաշտօնին վրայ և վաւերացնելու յանձին Գեր. Իւթիւճեան Հօր օրինաւորապէս կատարուած ընտրութիւնը:

— Եգիպտոսի Գաւառ. Ժողովը կեդրոնական երեսփոխան ընտրած է վաճառական Կիւտիւկեան Գրիգոր Էֆէնտին:

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն՝ հետն առնելով Պատրիարքարանի գործակատար Ֆրէնկեան Արքահով Էֆէնտին, հինգշաբթի ի նիշան Թաշ Բարձր. Մեծ-Նալարքոսին ապարանքն երթալով, տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Նորին Բարձրութեան հետ:

— Զմիւռնիոյ նորընտիր առաջնորդ Գեր. Տ. Ներսէս Մ. Վ. Ասլանեան անցեալ ուրբաթ երեկոյ անդ հասնելով, մեծ պատուով ընդունուել է տեղւոյն ազգայնոց կողմանէ:

— Պրուսայի Առաջնորդ Գեր. Բարթոլոմէ մէսս եպիսկոպոս հեռագիր մը ուղղելով կայս. պալատան առաջին քարտուղարին, շնորհաւորած էր Վեհ. Սուլթանի ծննդեան տարեգարծն և ջերմ բարեմաղթութիւններ ըրած վասն կենաց և բարօրութեան Ն. Կ. Վեհափառութեան:

Ի պատասխանի՝ Վսեմ. Սիւրէյա փաշա հեռագիր մը ուղղելով Ն. Գերապատուութեան, ծանուցած է թէ շնորհաւորական հեռագիրը մատուցած է Վեհ. Սուլթանին որ իւր բարձր գոհունակութիւնն յայտնած և միանգամայն հրամայած է հաղորդել զայս Պրուսայի Գեր. Առաջնորդին:

— Քաղ. Ժողովը արտօնած է Դպրոցատէր Տիկնանց ընկերութիւնն՝ պաղար մը կազմակերպել ի նպաստ իւր վարժարանին որ ի Գումգաբու:

Ա. Զ. Դ.

Ժիւլիանի և Անտրիա Դրամատան Տընօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ իրենց ծախած բախտատումներէն որոնք որ չահած են, անյապաղ իրեն յղեն տոմսերն, չահած պարգևներն ստանալու համար:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեղիրուծեան բարձրացաւ քաղաքապետ Վսեմ, Բըտվան պէյ : — Լաթաքիոյ կառավարիչ անուանեցաւ Զիեա պէյ, կառավարիչ Նեքսիոյ : — Պրուսայի Պիլատիչ գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Ալի Ասաֆ պէյ, նախկին շրջանաւարտ Միլիթի վարժարանին : — Եգիպտոյ կառավարիչ անուանեցաւ Բէուֆ պէյ, նախորդ կառավարիչ Էրկէրի :

Սանիյէի Բ. աստիճան տրուեցաւ Տրապիզոնի հեռագրական և թղթատարական քննիչ Ղալէեան էֆէնտիի և Կարնոյ նահանգին թղթակցութեանց ղեկանին դեր-տնօրէն Էօմէր Թայեար էֆէնտիի : — Սալիսէի աստիճան՝ Կարնոյ առեւտրական դատարանին նախագահ Ապուսլլահ Միւնիպ էֆէնտիի և Ատանայի նահանգին Մէարիֆի տնօրէն Բէնան էֆէնտիի : — Բապիւի աստիճան՝ Կարնոյ ու Տիգրանակերտի նահանգաց նորընտիր գեղագործ Մէհմէտ Զիեա և Յակոբ Մկրտիչ էֆէնտիներու : — Դ. կարգի Մէհմէտի խորհրդի նահանգին շրջան ոստիկան-զինուորաց տեղակալ Համիլ աղայի :

— Ի Վան և յԱտիւճէվաղ երկրաշարժէ 146 տուն հիմնայտակ եղած և 240 տուն անբնակելի դարձած լինելով, որոշուած է նպաստամատոյց յանձնաժողովին կողմանէ 1500 ոսկի զրկել անմիջապէս և զայս գումար փնտրելոց բաշխելու համար տեղւոյն մէջ յանձնաժողով մը կազմել :

— Ներքին գործոց նախարարութիւնը տեղեկանալով որ այս տարի գաւառաց ոմանց մէջ խճուղեաց և կամիջոց շինութիւնն առաջ չէ տարուած, ծանոց ամէն կողմ որ ջանք չը խնայուի այդ շինութեանց գործը յառաջ տանելու համար :

— Դասարան մը պիտի հաստատուի ուր ոստիկանք չարաթը երկու անգամ մէկ ու կէս ական ժամ դաս լսելով պիտի ուսանին Պատ-ժական Օրէնքն և նախնական քննութիւնները կատարելու եղանակը : Այս դասարանէն վկայական ոտացող ոստիկանք գաւառաց ոստիկանութեան պաշտօններուն պիտի կոչուին :

— Օրտուի մէջ նախնական երկսեռ վարժարանի մը քարուկիր կառուցման ձեռնարկուած է տեղւոյն ժողովրդեան հանգանակութեամբ :

— Պրուսայի նահանգին Էլմա Չուքուրը և Սողուք Բինար անուն տեղերը Պաթուսի գաղթականաց համար հաստատուած երկու գիւղերէն միոյն անունը Սիւլէյմանիյէ և միւսինը՝ ձիհանկիր դրուած է :

— Պօլսի շրջակայքն ասպատակող Գոճա խորրուզ օղլու Իպրահիմ և Մէհմէտ անուն երկու աւազակներ, ինչպէս և ուրիշ եօթն աւազակներ ձերբակալուեալ են :

— Մայրաքաղաքիս մէջ եւրոպական ձեռք սափոր, աղիւս, և այլն, պատրաստելու համար արտօնութիւն խնդրուած է :

— Նոր կազմելի Էրթուրուկ Կազի հեծեալ-գնդին պատկանող 142 Գիւրտ Պէյերն և հետեւորդք կիւրակէ օր Տրապիզոնէն մայրաքաղաքս ժամանեցին և Պէշիկթաշի նաւամատոյցը ելնելով, իրենց համար յատկապէս անդ սպասող ձիերն հեծնելով կայս. պալատան առջև գնացին առաջնորդութեամբ Էրթուրուկ հեծեալգորաց նուագածուած խմբին : Վեհ. Սուլթանը՝ ելնողի պալատան առջև գտնուած կայս. Բեօսկէն գիւղեց Գիւրտ պէյերն, որոց իւր Կայս. բարեկերն հաղորդեց կայս. աւագ

թիկնապահ Տէրվիչ փաշայի միջոցաւ : Գիւրտ պէյերն քիչ յետոյ իրենց համար պատրաստուած զօրանոցը գնացին : Սոքա կը կրէին իւրաքանչիւրն իւր ցեղին յատուկ ոսկեճամուկ զգեստները. ասոնցմէ ոմանք իրենց պատուանշաններն ու շքադրամները կախած էին :

Այս նոր կազմելի հեծեալգորք հետեւեալ գունդերէն պիտի բաղկանայ. չորս գունդեր՝ Կարնոյ Պայազիտ գաւառի Անթապ ու Ալաշկերտ գաւառակները բնակող Մէքքի Աշիրէթէն, որոյ Պետերն են. Հաճի Եուսուֆ աղա, Ալի Թորուն օղլու Հիւսէյին և Ահմէտ պէյեր, Հիւսէյին աղա, Պէտիյ էֆ, Հաճի Եուսուֆ աղայի որդիք Մէհմէտ և Ալի պէյեր, Ալի պէյ, Ահմէտ աղա և եօթը հետեւորդք :

Վեց գունդեր՝ Բաղէշի Մալազկերտ ու Պուլանըք գաւառակաց և Կարնոյ խնուս գաւառակին մէջ բնակող Համանլը Աշիրէթէն. Պետերն են՝ Սօֆու աղա, Ֆէթուլլահ աղա, Բիրա աղա, Հիւսէյին աղա, Եուսուֆ աղա, Թաճէտտին աղա, Մուսթաֆա աղա, Եաշար աղա, Բէշիտ էֆ. և եղբայրը Մէյֆի աղա, Ահաա աղա, Բէշիտ աղա, Տիրի աղա, և 22 հետեւորդք :

Երեք գունդեր՝ Բաղէշի Մուշ գաւառին, Վարթոյ գաւառակին մէջ բնակող Ճէպրանլը Աշիրէթէն, որոյ Պետերն են, Մահմուտ էֆ, Մահմուտ աղա, Մէլիմ և Հասան աղաներ, և չորս հետեւորդք :

Երկու գունդեր՝ Կարնոյ Պայազիտ գաւառի Ալաշկերտի Գարաքիլիսէի շրջակայքը բնակող Գարաքարաքը Մէրաճըլ ցեղէն, որոյ Պետերն են, Ալի աղա, Ապուսլլահ էֆ. Ապուսլլահ աղա, Մէֆէր աղա, և հինգ հետեւորդք :

Մէկ գունդ՝ Կարնոյ Պայազիտ գաւառի Անթապ գաւառակին մէջ բնակող միւս Գարաքարաք ցեղէն, որոյ Պետերն են Թաշտան աղա. Մուսա աղա, և չորս հետեւորդք :

Մէկ գունդ՝ Պայազիտ գաւառի Ալաշկերտ գաւառակին մէջ բնակող Ճէմատանլը Աշիրէթէն, որոյ Պետերն են, Հիւսէյին պէյ և եղբայրը Մէհմէտ պէյ, և չորս հետեւորդք :

Չորս գունդեր՝ Պայազիտի ու Սինէք Տաղի շրջակայքն և օսմանեան սահմանագլխոյն վրայ բնակող Չէլանլը ու Ճէլալի Աշիրէթէն, որոյ Պետերն են՝ Էյուպ բաշա, Ահմէտ աղա, Իպրահիմ աղա, Պէքի Գիւրի էֆէնտի, Էյուպ բաշայի որդիք Հիւսէյին և Ապուսլլահ և Բէսուլ պէյեր, Մէլիմ պէյ, Մէտէտ պէյ և Չէլանլը Աշիրէթէն ութ հետեւորդք :

Երկու գունդեր՝ Պայազիտի Տիատին գաւառակին և խամուր գիւղախումբին մէջ բնակող Ատմանլը Աշիրէթէն, որոյ Պետերն են, Մրգա աղա, Մէհմէտ էֆ, Նէպի աղա, Մուսթաֆա աղա և միւս Մուսթաֆա աղա, և հինգ հետեւորդք :

Մէկ գունդ առ այժմ, Տիարպէրիի նահանգին հաստատուն բնակութիւն չունեցող նշանաւոր Մէյտան Աշիրէթէն, որոյ Պետերն են, Մուսթաֆա աղա, և չորս ընկերները : Ընդամենը 24 գունդ :

Երկուշարթի օր յանձնուեցաւ այս հեծեալգնդին գործակն որոյ վերայ ոսկեթել բանուած է Էրթուրուկ Կազի Պիլիմնի ալայ բառերը, 1308 թուականն և Օսմանիյէ պատուանշան մը, և որ ունի ոսկեթել ծոպեր և արծաթեայ հող :

Մայրաքաղաքս գտնուող քիւրտ պէյերուն

աստ ունենալիք անձնական գործոց կարգադրութիւնն իրենց տեղերէն յանձնարարուած է Կիւլպէնկեան էֆէնտիներու :

— Վեհ. Սուլթանի ծննդեան տարեդարձին առթիւ ազատ արձակեալ բանտարկելոց մէջ կը գտնուի նաև Մէհմէտի Բէշիլվան, որու աւագակներ հալածելու պաշտօն տրուած է :

— Վիէնայի առևտրական Թանգարանն յառաջիկայ ապրիլ 4ին (Ն. Տ.) արևելեան հին և նոր կապերտներու ցուցահանդէս մը պիտի բանայ :

— Երկրագործական Դրամատունը որոշած է գնել Վսեմ. Արրահամ փաշայի ընդարձակ ագարակն ի Պէյքօզ վերածելու համար զայն տիպար-ագարակի : Գնման գին որոշուած է 52.000 ոսկի :

— Այս ձմեռ Այնթապի մէջ տեղացած առատ ձեռն և անձրևներու պատճառաւ չափ մը տանց պատերը փլեր են : Թաղապետութիւնը գեկտէն մինչև փետր. փլեր վիցնել տուած է 1350ի չափ պատեր որք վտանգ կ'ըստպանային :

— Նախկին Մեծ-Եսպարքոս Ահմէտ Վէֆիդ փաշա, որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ էր, չորեքշաբթի օր մեռաւ իւր բնակարանին մէջ ի Բ. Հիսար :

— Դ. գորաբանակի Դրդ գորաբաժինը խորհրդէն Կարին փոխադրուած է : Ի Կարին գտնուող Տրդ գորաբանակի կեդրոնը Բաղէշ փոխադրուած է. այս գորաբաժնի զինուորներէն մէկ մէկ վաշտ խորհրդ. և Բալու պիտի զրկուին : Երկու գումարտակ ալ յԱրաբկիր պիտի մնան :

— Արդընի մէջ պղինձի հարուստ և մեծ հանք մը գտնուած է :

— Տիգրանակերտի մէջ հացագործ խաւարամպոս, Բէթրօ և Տիմիդրի անուն անձինք՝ անագի և աղպարի (քիւքիա) բաղադրութեամբ մէհմետիյէի մանր կեզ զրամներ շինած լինելով ձերբակալուեալ են :

— Տիգրանակերտի ընդհ. դատախազ Ֆէթհի պէյ և իւր ընկերք որք ինչ ինչ օրինական պատճառներով դատաստանի ենթարկուած էին, անպարտ արձակուած լինելով, Ֆէթհի պէյ ուրիշ գաւառի մը մէջ պաշտօնի պիտի կոչուի :

— Փայտի չէֆիները պակաս լինելով, որոշուած է իւրաքանչիւր չէֆի վրայ 250 կրամ աւելցնել :

— Դրամ փող տուող և առնող, փոխանակադիր տուող ու առնող և այդ կարգի յանձնակատարութեամբ զբաղող անձանց՝ կայս. հրամանի մը համաձայն՝ Առեւտրական նախարարութեան կողմէ վաւերացեալ արտօնագրեր պիտի տրուին և ասոնց վերաբերեալ գործերը պիտի կարգադրէ՝ սեղանաւորաց արհեստագետին նախագահութեամբ կազմեալ մարմին մը :

— Նիկիմիդիայէն Էնկիւրի շինուելիք երկաթուղւոյն մինչև Պիլէճիկ եղած մասին շինութիւնը աւարտած են :

— Մայրաքաղաքիս փողոցները ջրելու համար, Քաղաքապետութիւնը տարեկան 1200 ոսկի պիտի վճարէ Տէրքոսեան ջրի ընկերութեան :

— Օրտուի, Իւնեայի և Փաթսէի կողմերն ասպատակող Թարաքճը օղլու Ստեփան և իւր համախոհն խաչիկ Իւնեայի տեղական կառավարութեան ղեկման և հնազանդութիւն յայտնած լինելով, Իւնեայի գայմագամը նկատելով որ ասոնք իրենց չարագործութիւններն Օրտուի մէջ ըրած են և անձնական դատա-

խաղը ալ հոն կը գտնուին, ընդ հսկողութեամբ Օրտու զրկած է զիրենք՝ հարցաքննութեամբ և դատութեամբ համար:

— Պոլիս, Չաքմաքճըլար, վաճառական հայազգի ձ. որ տարւոյս սկիզբէն ի վեր մանիֆաթուրայի գործ սկսած էր ընել, ափիօնի գնոյն տարապայման անկման պատճառաւ դարբեցուցեր է իւր վճարումները, Բացը 5000 ոսկի կը կարծուի:

— Կայս. Իրատէ մը վաւերացուցած է այն հրահանգն, որ պատրաստուած է նահանգացու գաւառաց կեդրոններուն մէջ գտնուող զինուորական հաւաքիչներու պարտականութեանց համար:

— Եղեռնադատ ատենանշառաջիկայ հինգ-չարթի վերստին պիտի գրադի Վարդ-Պատրիքօֆի դատով:

Ա.Զ.Գ. ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վաղը մայրաքաղաքէս կը մեկնի Բաղէի նորընտիր Պատրիարքական Փոխանորդ Գեր. Տ. Մաղաքիա վարդ. Տէրունեան: Մի քանի օրէն նոյնպէս կը մեկնի նաև Շապին Գարահիսարի Պատրիարքական Փոխանորդ Գեր. Տ. Խորէն վարդ. Կիւրոյեան:

Ըստ խնդրանաց Գում-գափուի միացեալ երկից թաղից ժողովրդեան Մայր Եկեղեցւոյ քահանայից դասն ու թաղ. Խորհուրդն Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայրէն խնդրեցին որ կիւրակէ երեկոյներն քարոզ խօսելու համար հրաւիրէ զԱմեն. Տ. Մեղիսեդէկ Սրբազանն ի Մայր Եկեղեցի:

— Ուսումն. Խորհուրդը Ազգային Մատենադարանին Տեսուչ կարգեց զԱրժ. Տ. Յովհաննէս Աւագ քահանայ Մկրեան: Որոշեց գրել Զմիւռնիոյ Ազգ. Վարչութեան և հարցնել թէ Հայերէն լեզուի համար իբրև ուսուցիչ վիդլական ունի՞ տեղոյն Ազգ. վարժարանաց Տնօրէն Պ. Միրաքեանց: — Վաւերացուց Ծրանսերէն լեզուի ուսուցիչ և Մաղիսի աշխատակիցներէն Հինտլեան Յովհաննէս էֆէնտիլի աշխատասիրած Գաղղիերէնէ Հայերէն թարգմանութեան Գիրքը:

— Գում-գափու կը լսեմք թէ Ազնուաշուք Էսաեան եղբարք մտադրած են ձեռնարկել ինչպէս Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ և յարակից վարժարանին վերաշինութեան, նոյնպէս Ազգային Մատենադարանին համար պատշաճ շէնքի մը կառուցման:

— Զանազան ժամանակաց մէջ զանազան տեղեր տպագրուած Մատուցներու բաղդատութեան համար երկու եպիսկոպոսէ և երկու քահանայէ բաղկացեալ յանձնախումբ մը ուրբաթ օր իւր առաջին նիստն ըրաւ ի Ղալաթիս:

— Վաղ ֆի մատակարարութեան համար Խառն ժողովոյ կողմէ խնամակալութիւն մը կարգուած է, զոր կը կազմեն Գեր. Տ. Մատթէոս եպիս. Իզմիրլեան, Արժ. Տ. Գարեգին վարդ. Թաթարեան, Արժ. Յովհ. Աւագ Քահանայ Մկրեան և Մեծ. Կիւմէեան Յովհաննէս, Խորասանձեան Ալիքոյան, Երրոսմեան Աւետիս և Հրանտ Ասատուր էֆէնտիլի: Յ. Կիւմէեան էֆ. Ատենապետ և Հ. Ասատուր էֆ. Ատենադպիր կարգուած են Խնամակալութեան:

— Պալատու թաղ. Խորհուրդն ամբողջովին հրաժարած է:

Ա. Բ. Ե. Գ. Դ. Ե. Մ. Ո. Յ.

Օսմ. լիւրան 100 զըշ. էն

Մեծխալիյէ	408	2 Վեցնոց	403
Քառորդ մեծիւ	406	30 Բուսիւյ բօլ	90 43
Մանր մեծիւ	401	30 Կարուէան	87 34
Մեծալիւք	400	40 Գրիսից	51 45
Պէշլիւք	402	20 Անգլ. լիւր	410 45

Մանէթ թղթագրամ 7 63

Գնաւորիտէ (երեկոյ.)	21	17 Բուս. Երկ. բաժին	77 47
Թահվիլ. Օսմ.	4	60 86 25 թաւալիյէ	49 40

ԱՐՏՈՆԱՍԻՐ Ա. ՍԱՔԱԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՆԱՆ

ԲՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՅ ՊԵՐՏԵՏՈՄՍԵՐՈՒ

127ԲԴ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՇԱՀՈՂ ԹԻԻԵՐՈՒ ՏՈՒՑԱԿԸ. — 20 ՄԱՐՏ 1891

Թիւ	Պարգեւ Ֆր.	Թիւ	Պարգեւ Ֆր.	Թիւ	Պարգեւ Ֆր.	Թիւ	Պարգեւ Ֆր.	Թիւ	Պարգեւ Ֆր.
748040	600,000	751582	3,000	1287711	3,000	1366933	1,000	1359160	1,000
105659	60,000	1548933	»	1270502	»	883339	»	894899	»
389433	20,000	588703	»	987869	1,000	653703	»	147306	»
286344	»	235244	»	1810023	»	1537999	»	1286057	»
1348181	6,000	956993	»	1976468	»	741340	»	1589965	»
340646	»	1846765	»	1183333	»	1522903	»	344474	»
1745393	»	50243	»	1091548	»	1473349	»	1117337	»
1442686	»	653704	»	332469	»	332467	»	583702	»
105657	»	1391574	»	1417336	»	306790	»	1401449	»
300206	»	1595487	»	1357727	»	1960784	»	19395	»

400 ֆրանք չափով 550 թիւեր

19391	235244	389435	651837	732430	941389	1074914	1270501	1406559	1655206	1840022
19392	235242	428496	651838	733406	941390	1074912	1270503	1406560	1655207	1840024
19393	235243	428497	651839	733407	956991	1074913	1270504	1423644	1655208	1840025
19394	235245	428498	651840	733408	956992	1074914	1270505	1423642	1655209	1822434
33901	286312	428499	653701	733409	956994	1074915	1282151	1423643	1655210	1822432
33902	286313	428500	653702	733410	956995	1077681	1282152	1423644	1683544	1822433
33903	286314	431874	653705	743501	964331	1077682	1282153	1423645	1683542	1822434
33904	286315	431872	687144	743502	964332	1077683	1282154	1462071	1683543	1822435
33905	298704	431873	687142	743503	964333	1077684	1282155	1462072	1683544	1837021
38476	298702	431874	687143	743504	964334	1077685	1286056	1462073	1683545	1837022
38477	298703	431875	687144	743505	964335	1091546	1286058	1462074	1687916	1837023
38478	298704	438286	687145	748036	966096	1091547	1286059	1462075	1687917	1837024
38479	298705	438287	688596	748037	966097	1091549	1286060	1473316	1687918	1837025
38480	300207	438288	688597	748038	966098	1091550	1287712	1473317	1687919	1838971
50156	300208	438289	688598	748039	966099	1095636	1287713	1473318	1687920	1838972
50157	300209	438290	688599	751581	966100	1095637	1287714	1473320	1698164	1838973
50158	300210	463586	688600	751583	969796	1095638	1287715	1522901	1698162	1838974
50159	306786	463587	711306	751584	969797	1095639	1348182	1522902	1698163	1838975
50160	306787	463588	711307	751585	969798	1095640	1348183	1522904	1698164	1846764
50211	306788	463589	711308	772996	969799	1117338	1348184	1522905	1698165	1846762
50212	306789	463590	711309	772997	969800	1117339	1348185	1537996	1729146	1846763
50214	310051	524196	712601	772998	971886	1117340	1357726	1537997	1729147	1846764
50215	310052	534197	712602	772999	971887	1117361	1357728	1537998	1729148	1883776
76386	310053	524198	712603	773000	971888	1117362	1357729	1538000	1729149	1883777
76387	310054	524199	712604	862444	971889	1117363	1357730	1548931	1729150	1883778
76388	310055	524200	712605	862442	971890	1117364	1366491	1548932	1735096	1883779
76389	310647	527331	715344	862443	978126	1117365	1366492	1548934	1735097	1883780
76390	310648	527332	715342	862444	978127	1142687	1366493	1548935	1735098	1893871
105656	310649	527333	715343	862445	978128	1142688	1366494	1559156	1735099	1893872
105658	310650	527334	715344	883336	978129	1142689	1366495	1559157	1735100	1893873
105660	332466	527335	715345	883337	978130	1142690	1366934	1559158	1745391	1893874
147307	332468	560454	719021	883338	987866	1160566	1366932	1559159	1745392	1893875
147308	332470	560452	719022	883340	987867	1160567	1366934	1582631	1745394	1905376
147309	344472	560453	719023	894896	987868	1160568	1366935	1582632	1745395	1905377
147310	344473	560454	719024	894897	987870	1160569	1391574	1582633	1763446	1905378
154841	344474	560455	719025	894898	990691	1160570	1391572	1582634	1763447	1905379
154842	344475	570521	725304	894900	990692	1181256	1391573	1582635	1763448	1905380
154843	372326	570522	725302	925376	990693	1181257	1391575	1589961	1763449	1936774
154844	372327	570523	725303	925377	990694	1181258	1396241	1589962	1763420	1936772
154845	372328	570524	725304	925378	990695	1181259	1396242	1589963	1767001	1936773
159166	372329	570525	725305	925379	1036684	1181260	1396243	1589964	1767002	1936774
159167	372330	588701	732026	925380	1036682	1183331	1396244	1595486	1767003	1936775
159168	375944	588704	732027	938136	1036683	1183332	1396245	1595488	1767004	1960782
159169	375942	588705	732028	938137	1036684	1183334	1401446	1595489	1767005	1960783
159170	375943	637551	732029	938138	1036685	1183335	1401447	1595490	1769351	1960784
170016	375944	637552	732030	938139	1070826	1187031	1401448	1639871	1769352	1960785
170017	375945	637553	732426	938140	1070827	1187032	1401450	1639872	1769353	1976466
170018	389434	637554	732427	941386	1070828	1187033	1406556	1639873	1769354	1976467
170019	389432	637555	732428	941387	1070829	1187034	1406557	1639874	1769355	1976469
170020	389434	651836	732429	941388	1070830	1187035	1406558	1639875	1840021	1976470